

2 ליוני 1962

יוחנן היקר,

אני מודה לך על שהעברת לחשומת לבי את
הצעת ועדת המשנה של ועדת ויתרון ופרטי-כל ישיבת
המליאה. אני מצטער שהצעת לא הועברה אלי לפני
ישיבת המליאה, כדי שאוכל להעביר את הערותי בזמן.
אי לזאת אני נאלץ עתה להעביר את הערותי באיחור,
אולם מקווה שהצעת הועבר על ידך לחשומת לבם של
חברי הוועדה, בצירוף מכתבי זה אליך. כמו כן אני מקווה
שלהבא תשלח אלי ההצעה הממוקנת הנרמזת בפרטי-כל -
לפני ישיבת המליאה הבאה, כדי שאוכל להעיר את
הערותי במועד.

שלך,

(-) יבאל.

— כהן, יואל
ל א זמן

לכל חברי ועדת ויתרון

להלן הערותי לפרטי-כל ישיבת המליאה, הגובותי להצעת ועדת המשנה וסיכום קצר של דעותי על מבנה המוטיאון:

א. הערותי לפרטי-כל

1. אני תמים דעים עם הערותיהם של הא"א ויתרון, קולק, גוברין ודובקין שההצעה מדגישה את המפריד ולא את המאחד במוטיאון הלאומי.
2. אני חושך בכל לב בדעותיהם של ויתרון וגוברין שהקמת המוטיאון ותחוקתו חייבים להיעשות ע"י החיקה מיוחדת של הכנסת; כל נסיון "להעביר" את הקמת המוטיאון בדרך אחרת תקטין את מעמדו ותעים את משמעותו המיוחדת של מפעל זה, החייב להיות בעל אופי לאומי כללי - ולא רק ממשיך של עובדות קיימות.

ב. הצעת ועדת המשנה

הצעה ועדת המשנה התעלמה לדעתי מהנקודה העיקרית שהותה את הבסיס לכל תכנונו של המוטיאון והוא שיש לנו הזדמנות נדירה - כמו בשטחים שונים ורבים של בנין המדינה - להקים משהו מושלם מן המסד ועד השפחה, מבלי שנהיה קשורים בכל הקשיים והסרבול בפנינו עומדות מדינות אחרות שמאחוריהן "קופה של שרצים" שנוצרה כתוצאה מקיומן של עובדות במשך מאות שנים ומלחץ של אינטרסנטיות צרה. לעתים קרובות מדי עדים אנו לצערנו כי תקן וחוקה מותאמים לפתרון בעיות פרסונאליות במקום להיפך.

הפקידנו היה לא "להפש מוצא" ופתרון לקשיים קיימים ולהלבישם ב"מחלצות" פורמליות ומילוליות חדשות, אלא ליצור דבר חדש.

בכל מדינות העולם הולכת וגוברת ההכרה שמוסדות תרבות בעלי משמעות לאומית כללית, חייבים להוות את אחד מנכסי היסוד של האומה בכללה, ולא רק "שירות" ממשלתי במובן המקובל. דבר זה מודגש מאד גם באנגליה, בה אני נמצא כרגע. סיבת הדבר אינה נובעת מאי רצונה של הממשלה לשאת ב"נטל ההוצאות", אלא מתוך מגמה עמוקה לשחף את העם כולו בטיפוח נכסים אלו וחמיכה בהם. גושפוקא ממשלתית מופרזת מרחיקה מבהיגה פסיכולוגית - ולא רק אצלנו - את שיתוף הציבור בכללו ובמיוחד את אלו שבסופו של דבר נבנים המוטיאונים מאוספיהם.

אי לזאת חשבנו מלכתחילה שהמוטיאון הלאומי שלנו חייב להיות דוגמה נאה לטיפוח של "האגודות הציבוריות" - Public Corporation המגלמות בתחיקתן את המועיל שבמעמד ציבורי וממשלתי כאחד. על הנחה יסודית זו מושחתים עיקרי דברי בקיצורי ההצעה דלהלן. הייתה לי הזדמנות בשבוע שעבר לשוחח עם מנהל המוטיאון הבריטי, סר פרנק פרנסיס, שהתעניין מאד במוטיאון שלנו ולא רק שהביע תמיכתו העקרונית מתוך נסיונו האישי - בדעה זו, אלא שהדגיש - מה שדומני ברור בין כה וכה - את ההזדמנות הבלתי רגילה הניתנת לנו ליצור דבר מושלם שאינו מתבסס על הקשיים הנובעים מעובדות קיימות ומסורות שעבר זמנן.

קורות שתפישה זו חשש עיקרון מנחה לדיוננו.

ג. ראשי פרקים למבנה המוטיאון הלאומי

1. המוטיאון הלאומי על כל שלוחותיו, מהווה גוף אחד מבחינה מנהלית, תרבותית וחינוכית, שמטרתו לאכסן ולהציג את מוצגיו, להפיץ בעם את עובדה קיומם, לערוך תערוכות וסיורים מאורגנים וכן הרצאות קבועות לציבור על נושאים שונים הקשורים באספנו.

2. המוטיאון מהווה מעין "אגודה ציבורית" המתנהלת ע"י חבר מנהלים.

- Public Corporation -

3. חברי המנהלים מתמנה ע"י הממשלה ויורכב מנציגים של האוניברסיטה, מועצת המנהלים הנוכחית של "בצלאל", מנהל אגף העתיקות, נציגי החברה להיקרת א"י, היכל הספר, גופים ציבוריים דומים, נציג משפחה ברוצפמן וכן אנשי ציבור אחרים. חברי חבר המנהלים יבחרו מהוכם יושב ראש.

4. "חבר המנהלים" אחראי להנהלה הכללית של המוטיאון כולו על שלוחותיו. את תפקידיו אלה יבצע באמצעות האישים והגופים הבאים שיתמנו על ידו:

(א) מנהל כללי האחראי לכל מנהלת המוטיאון ולתיאום הפעולות הנוגעות לשחים או יותר משלוחותיו.

(ב) מנהלים מקצועיים שיעמדו בראש כל אחת משלוחות המוטיאון. מנהלים אלה יהיו אחראים לכל הבעיות המדעיות והמוסיאליות שבתחומי שלוחתם.

(ג) מטעם "חבר המנהלים" הכללי, תפעלנה מועצות מנהלים לפיקוח על פעולותיהן של שלוחות-המסנה ובראש כל "מועצת מנהלים" יעמוד חבר מ"חבר המנהלים" הכללי. חברי "מועצת המנהלים" כזו יכללו כמה מאנשי "חבר המנהלים" וכן אנשים אחרים שהשתתפותם רצויה מבחינה מקצועית או ציבורית. תכריס אלו יתמנה ע"י "חבר המנהלים" או ע"י שר החינוך.

(ד) כדי להבטיח תיאום מוחלט בעבודות המוטיאון וגו' יקבע שיו"ר "מועצת המנהלים" של המוטיאון הארכיאולוגי, יהיה 'אקס אופיציו' מנהל אגף העתיקות, שהוא, כאמור, חבר ב"חבר המנהלים הכללי". הוא הדין ביהס ל"בצלאל" שבראש מועצת מנהליו" יעמוד אחד מנציגי "בצלאל" בחבר המנהלים הכללי.

(ה) כל המינויים העיקריים, היינו, המנהל הכללי ומנהלי השלוחות, יתמנו ע"י "חבר המנהלים" הכללי, יתר המינויים ייעשו ע"י "חבר המנהלים" או מועצת מסנה שתתמנה לשם כך על ידם לפי המלצה יו"ר של "מועצת המנהלים" של שלוחות המסנה.

הצעה זו מהווה כאמור של בלבד. העיקרון המונח ביסודה הוא שהמוטיאון לא יהווה - בן בכללו והן בכל אחת משלוחותיו - גוף ממשלתי פורמלי. דבר זה לא רק שהוא חשוב מן הטעמים שהזכרתי לעיל, אלא אף יקל מאד בקביעת משכורות הסגל המקצועי ומינויו שלא יצטרכו לעבור דרך המנגנון הממשלתי.

לבסוף, אני מביע שוב את משאלתי שתינתן לי הזדמנות להגיב על כל הצעה שועדת ויהקון תימצא לנחוץ להציע, לפני החלטתה הסופית.

בכבוד רב ובברכה,

יגאל ידין